

Redacție, Administrație și Tipografia :
BRAȘOVU, piata mare, Tărgești
Inuiul Nr. 30.
Servicii naționale nu se primesc.
Consemnată nu se returnă.
Birourile de anunțuri :
Brașovu, piata mare, Tărgești
Inuiul Nr. 30.
Insetare mai primescă în Viena
E. Mose, Haussenstein & Vogler (Otto
Mose), H. Schalck, Alois Herndl, M.
Dobes, A. Oppelik, J. Dommerberg ; In
Budapesta : A. V. Goldberger, Eck-
dom Bernat ; In Frankfurt : G. L.
Dobie, In Hamburg : A. Steiner.
Pretul insetării lorului : o serie
garmon pe o coloană 6 cr. și
50 cr. timbru pentru o publica-
care. Publicări mai dese după
tarifă și învoială.
Declame pe pagina a III-a o
serie 10 cr. v. a. său 30 bani.

Gazeta este în fișă care di-
Abonamente pentru Austria-Ungaria :
Pe un anu 12 fr., pe săptămuni
6 fr., pe trei luni 3 fr.
N-rii de Duminică 2 fr. pe anu.
Pentru România și străinătate :
Pe unu anu 40 franci, pe săptămuni
luni 12 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminică 3 franci.
Se prenumără la totă oficiale
poștele din intră și din afară
și la dd. colectori.
Abonamentele pentru Brașov :
a administrație, piata mare,
Tărgești Inuiul Nr. 30 etatgăi
I. : pe unu anu 10 fr., pe săptămuni
luni 5 fr., pe trei luni 2 fr. 50 cr.
Cu dusul în casă : Pe unu anu
12 fr., pe 6 luni 6 fr., pe trei luni
3 fr. Unu exemplar 5 or. v. a.
sau 15 bani. Atât abonamentele
cătu și inserțiile sunt
a se plăti înainte.

GAZETA TRANSILVANEI

ANULU LV.

Nr. 227.

Brașovu, Mercuri, 14 (26) Octombrie

1892.

Din cauza sfintei sărbători, de mâne, dia-
rul nu va apărea până Joi sărat.

Brașovu, 13 Octombrie v.

Bucuria opoziționalilor maghiari a fostu ceva prea pripită. Căderea ministerului Szapary, pe care o credeau deja neîncungiu-
rabilă, s'a amânată érashi prin vo-
ința monarchului. Totodată s'a amânată și împlinirea dorinței celor din stânga, căreia i-a datu espreșuirea Slovacul maghiar Szapary Geza Polonyi la banchetul de Sâmbătă: ca să ajungă cătu mai curând în trunetea guvernului con-
tele Apponyi.

O telegramă, ce-o primimă adă-
din Pesta, ne spune că tōte fai-
mele privitore la crisi sunt totală
neîntemeiate și că nici vorbă nu este de demisiunea cabinetului său
a vr' unui ministru. Acăstă tele-
gramă, care ne vine dela biroul
de corespondență ungurescă, a-
dauge laconică, că nu e nici o
causă în nici o direcție pentru
o crisi ministerială generală său
partială.

După sgomotul, ce s'a făcută
în urma retragerei silite a conte-
lui Szapary în afacerea încununării
monumentelor, s'ar pără că
afirmarea de mai susă este fără
cutezată, dăr, privindă lucrurile
mai de-aprōpe, ea, celu puțină cu
privire la partea formală, nu apare
tocmai nebasată.

Ce s'a întemplată?

Guvernul, care s'a fostu an-
gajată pentru execuțarea cunoșcu-
tei programe de serbare, pentru
care dobândise și consențem-
tul coronei a fostu în adevărul
pe totă linia bătută de opoziție. Festivitatea însăși a fostu amâ-
nată, în urma intrenuirii neaș-
teptate a comitetului reuniunilor
de honvedi. S'a dovedită, că contele Szapary a procedată, fără de

a se asigura mai înainte și de
consențemēntul honvedilor, cari
au datu mandatul comitetului
pentru ridicarea monumentului;
fără de a cerceta decă acestă
comitetă era său nu competentă de
a stabili singură programă ser-
bării.

Fără îndoielă, că d-lu Szapary
a fostu rău blamată prin aceea,
că s'a desavuătă procederea ace-
lui comitetă de către mandanții
săi. Unu ministru-președinte tre-
buie să scie cu cine are de a face
și să prevădă înainte casuri de
aceste. Dér d-lu Szapary, în strim-
torea sa, a declarată că a fostu
în dreptă a ținé de competentă
comitetul instituită pentru ridi-
carea monumentului și a trebuită
să-l țină de competentă până
atunci, până când nu i s'a retrasă
mandatul, ce i s'a fostu dată.

Insușii contele Szapary a pro-
pusu să se curme discuția în
afacerea încununării monumentu-
lui în cameră și toți deputații fără
deosebire au votată pentru acăstă
propunere.

A devărată, că corifeii partidei
guvernului n'au sărită în ajutorul
ministrului-președinte, când l'a atacată
și persiflată opoziție, dăr nimeni
din majoritate nu s'a pronunțată
în contra lui. Contele Szapary
pote dăr dice, că posede încă
increderea majorității și din par-
tea acăstă nu este încă nici o
causă, care l'ar sili să se retragă.

E vorba acum decă Szapary
se bucură încă, în aceeași măsură
celu puțină, și de increderea mo-
narchului?

Judecându după scirea de adă-
se vede, că Majestatea sa nu voiesce
ca Szapary să se retragă, ci do-
resce să rămână și mai departe la
postul său.

Hotărîrea și dorința acăstă a
monarchului este în imprejurările

de față fără firescă și de aceea-
lesne de explicată. Era învederătă,
că după ce monarchul este atâtă
de prevenitoră față cu susceptibili-
tățile naționale maghiare, încătu
s'a învoită ca armata să facă ono-
rurile memoriei „rebelilor” dela
1848/9, modulă cum a decursu și
s'a rezolvată certă pentru încunună-
area monumentului lui Hentzi, a
trebuită să facă asupră-i cea mai
tristă și penibilă impresiune.

O scrisoare, ce-o primimă dela
Pesta ne spune, că cercurile curții
au fostu consternate în adevără-
tul înțelesu alu cuvântului de
întorsătură, ce a luat' afacerea
din cestiune, și agitațiunile ope-
siției maghiare au făcută asupră-le
impresiune cu atâtă mai rea, cu
cătu încă mai înainte erau fără
indispuse din cauza demonstra-
țiunilor pentru Kossuth și a cer-
telor bisericescă.

In asemenei imprejurări nu-i
mirare, că corona este decisă a
susină cabinetul Szapary cu
atâtă mai vîrtoșu, cu cătu retragere
a lui ar încorona numai cu
laurii învingerei agitațiunile kos-
suthiste și apponyiste.

Deocamdată dăr Szapary va
rămâne. Dér până când? Acăstă
va atîrna în mare parte dela ati-
tudinea partidei guvernamentale
însăși, în sinul căreia s'au ară-
tată deja semnele de disoluție.

Congregația comitatului Hunedorei,

înființată în Deva la 20 și 21 Octombrie 1892.

Din com. Hunedoarei, Octombrie 1892.

(Raport special alu „Gaz. Trans.”)

Suntu puține comitate în totă Uni-
gară și Transilvania, cari să fi mai es-
tinse și mai populate, ca comitatul Hu-
nedorei.

Afară de aceea, comitatul nostru
este situată într'unu locu atâtă de in-

semnată și conține atâtea tesaure și bu-
năstăți pămîntesci, încătu cu dreptă cu-
vîntu se poate privi ca o teră mică.

Si acestă scumpă și frumosă pă-
mîntă, de mii de ani, este locuită în
mare parte numai de Români, cari în
decursul vîcurilor l'au cultivată și
muncită cu multă trudă și l'au apărătă
cu multă bărbătie în tōte timpurile grele,
căte au trecută peste elă, și cari și în
viitor, ca cei mai vechi stăpâni, au să-lu
cultive și să-lu apere în tōte imprejură-
rile, ce voru urma.

Este decă de mare interesu pentru
Români peste totu a sci, că în ce stare
se află de presentă, și cum se adminis-
tră acestă municipală de către actualii
stăpâni ai dilei?

Programul, său ordinea peractă-
rilor, publicată deodată cu convoca-
toriul vice-șpanului pentru congregațiu-
nea de tōmnă a anului curentă, ne arată
că suma obiectelor de peractată și de
deliberată se uroă la 103. Se scie apoi,
că fișă-care obiectă, pusă la ordinea dilei,
are anti-acte, și încă unele fără volumino-
se, deo se înțelege de sine, că în-
tregu materialul, care are să fi des-
batută și deliberată, încă este imensu de
voluminosu, prin urmare este ou nepu-
tină ca la o congregațion de o dī-două
să se potă desbată cu temeinătă ma-
terială. Dómne, cătă escamatoriă admi-
nistrativă se mai face la căte o congre-
gațion ca aceea, cum a fostă și acumă,
unde într'o dī și jumătate s'au desba-
tută și deliberată 103 obiecte, mai tōte
importante!

După aceste premise, se trece acum
la obiectă :

Congregația comitatului să a deschisă prin
fișpanul Baron Szentkereszti György,
prin căteva cuvinte fără nici o insem-
nătate deosebită.

După deschidere, mai întîiu s'a tă-
cută abatere dela programă și s'a pusă
la desbatere: „urcarea plătilor funcțio-
narilor administrativi.”

Ca să vadă lumea, cu ce nu potă fi
mulțumiți funcționarii administrativi, fa-

car de cari mai frumosă și mai atrăgătoare.

Ici ni-se deschide o vale plăcută
udată de unu riușu, ce înverte rótele
unei mori, o vale, care priu caracterul
său de blândețe pare a ne invita la sine,
éta unu tablou idilică atrăgătoru! In
altă parte unu părău de munte vigurosu
se aruncă peste păretele de stâncă, ce-i
stă în cale și formeză o frumosă cascadă,
care conturbă tăcerea codrului secularu
priu murmuțitul său. Colo vedemă stânci
uriașe și bizarre, cu cōstele loră pleșuve
și prețipise, cari suntu brăzdate de
torrentii de plōie, și prin a căroru crăpă-
tură vulturii falnică își au sălașurile. In
altă locu vomă sta uiniți pe tērmul
unui riu, privindă cum și-a croită cale
printre stâncă și cum se aruncă de vale
cu fură sălbatică și cu zuzetă asurdi-
toru; prin care se pare că amenință ou-
răpire și nimicire stâncile și bolovanii
ce-i stau în cale. Mai departe vomă ad-
mira de pe vîrfulu cutărui délă sesulă,
ce se estinde la picioarele noastre, încon-
jurată de déluri, ca unu amfiteatră
uriaș, împoporată cu sate și brăzdată
de riușe și păraie, cari se pară a fi
cărări arginții priu verdetă predominană
a cāmpului.

In altă parte érashi ne vomă opri
cu admirare la pôlele unui puternicu co-
losu de munte, cu piscuri falnice și cu
cōstele-i prăpăstoase, acoperite cu păduri
străvechi și uriașe, prin cari ursul este
domnul stăpânoru. Décă apoi urcămă
atare piscul, afară de privirea largă, ve-
ni-se deschide până în cęta depărtării,
vomă fi adese surprinși, zărinđu la pô-
lele lui, în fundul vălei, căte unu fru-
mosu lacu de munte său iezără, cu față
liniștită, în care se reoglindează bolta
azurie a cerului și din apa căruia se
adăpă ciutele de munte. Apoi se lăsămă
neamintite mulțimea mare de peșteri,
ce se afundă în adêncimile pămîntului,
ghețarele năstre, pasurile, cari ca nisec
brazde uriașe despartă munte de munte
și mijloaceșc comunicarea între văi și
crepăturile de déluri, pe cari poporul
le numește „chei”, cu păreți de stâncă
prăpăstoase și percurse de obiceiu de
către unu părău, cari ne pună în uimire
și ne insuſă respectă priu grandiosita-
te loră?

Aceste și multe altele asemenea loră
suntu elementele, cari, într'unu locu așe-
date în grupare poetică, într'altă locu
respirate și amestecate în disordine ca-

priuiosă, schimbându-se mereu una ou
alta, alcătuișcă configurația esternă a
pămîntului patriei năstre și suntu impo-
dobite adese de creaționi gigantice ome-
nesci, de mine și resturi de turnuri și
alte întăriri vechi, cari deși suntu mute,
ne șoptescă tainioi despre faptele eroice
ale străbunilor, fapte cari pătrundă în-
derăptă prin secoli și se perdă în tre-
cutul legendaru...

Astfel ni-se prezintă ochiloră pă-
mîntul terei năstre, dăr noi Ardelenii,
carí privimă qilnică frumusețile lui și
suntemu dedați din copilaria cu ele, stămă
liniștită în față loră, pe când streinii
suntu incântați și plini de admiraționă
pentru atătea, putemă dice, capă d'opere
ale naturei, ce le găsimă la totu pasulă
in Ardélă. Paget dice, că dóră nu esistă
teră fără de frumuseță de ale naturei,
„dér”, continuă elu, „n'am vădută nici
oând o teră, care se fiă în intregul ei
o frumuseță, precum este Ardélul”, ér
Bălcescu alu nostru în istoria lui Mihaiu
Vodă Vitezulă, făcendu unu tablou mar-
cantă despre Transilvania,—între altele
dice, că ea este „o teră mândră și bi-
neouă înțătată între tōte terile sămăname
de Domnul pe pămînt; ea sămăna și
a se plăti înainte.

cemă ună mică estrasă din bugetul de pe anul viitor, după care plăta funcționarilor și personalului de manipulare face 52,195 fl. plus alte 13,960 fl. — era bugetul peste totușe preliminatul cu 79,643 fl. 50 or.

Câtă din acăstă sumă revine funcționarilor români din acestu comitat, în preponderanță locuită de Români, poate calcula ori și cine, decă va se fi, că avemă abia trei-patră funcționari români, — aleși și aceia din grăția Ungurilor.

După desbatere mai animată, s-a trecut la vot și proiectul de auroa plătile. De „astădată“ a căzut, dărău să decidă a cere uroarea plătilor, la ministru.

A urmat apoi publicarea legilor sănătății, și cetearea ordinațiunilor ministeriale.

La o singură ordinație a ministrului de interne, prin care s-a respins apelația celor ce au recurat contra alegerilor trecute, și în care se fac multe și curiose interpretări ale legei de administrație, s-a iscată o discuție mai viață, în care contele Kun István și Baronul Bornemisza Tivadar, a făcut grele imputări ministrului și au propus, ca rescriptul ministerial să nu se ia la cunoștință, ci să se facă remonstrăție.

Fără nici un folos însă, căci majoritatea a luat la cunoștință rescriptul ministerial.

La cetearea ordinațiunilor ministeriale, d-lu Francisc Hossu Longinu a cerut, ca conținutul acelor ordinații să se spună și românesce, deoarece limba română încă e limba protocolară a comitatului și pentru că într-un comitat, unde locuiesc atâtă Români, ca în comitatul nostru, chiar fără dispoziție a legei, este justă pretensiunea Românilor, de a li-se respecta și limba lor.

Viceșpanul s-a grăbită a reflecta, că după cum s'a mai spus și în congregația anterioră, dăsă nu va permite, decătă tolosirea „limbei statului“.

D-lu Fran. Hossu Longinu i-a replicat, că dăsă a sciată dinainte, ce respunsă va căpăta, și a cerută cetearea și în limba română numai din motiv, ca să se constate de nou, că limba majorității absolute a comitatului, limba română, ca limbă proto olară, nu se respectă.

Terminându-se cetearea și primirea ordinațiunilor ministeriale, înainte de a se trece la „obiectele interne“, d-lu Francisc Hossu Longinu cere cuvântul și arată, că atâtă după usă, cătă și după firea lucrului, în programul desbatelor, în primul loc ar trebui să fie „Raportul viceșpanului“, din care să se poată vedea totale momentele mai insențante în cele ale administrației, ca congregația

fi ună mareță și întinsă palată capătă de opera de arhitectură, unde sunt adunate și așezate ouă mândriă totale frumusețile naturale, ce împodobesc celelalte ţinuturi ale Europei, pe carele au placere ni le aduce aminte“.

Scopul meu aci nu este a descrie totale aceste rarități și frumuseți, ci vă voi atrage atenția numai asupra unor din ele, asupra acelora, care sunt așezate pe văile și termișii apelor noastre, pentru că vă ceră indulgență pe câteva momente.

Tera noastră, ca totale terile muntoase, este bogată în ape, cu deosebire în ape curgătoare; afară de rîurile mai mari, în totă părțile dăm de un însemnat număr de rîulete, păraie și șvoră, așa că nu este vale, nu este șesă sau strămtore de munte, care să nu fie udată de vrăună păraiaș, de vrăo vălocioră, sau să nu-i aibă șvorul. Apele sunt acelea, care înfrumusează ouă deosebite pămîntul terii noastre; ele dă văilor și șesurilor vivacitate și ele sunt podobă lor, făcându-le vii și atrăgătoare. Să cercetăm decă pe unul din ele.

(Va urma).

să fie orientată din toate punctele de vedere și ca eventuală congregație, să poată trage la răspundere pe aceia, cari au, și trebuie să fie trași. Am așteptat acel raport, — dice oratorul, — cu atâtă mai vîrtoșu, cu cătă este scută că viceșpanul este primul, care are datorință de a-și da sămă înaintea noastră și pentru că cu multă durere și măhnire sufletească am vîdut, că în comitatul nostru, fără a fi stări extraordinaire, fără ca cineva să ne deslușescă și să ne dea sămă despre starea adevărată a lucrului, nu de multă amă vîdut trimîndu-se de cără viceșpanul ucasură prin toate comunitățile, în cari se dicea, că s-ar fi respădită „suime“, cum că în unele părți ale comitatului se țin „convenții secrete“, prin cari se turbură linia locuitorilor, decăt s-au oprită intrunirile și a. Ei bine, care a fost motivul, că s'a dată astfelii de proclamație, prin cari intră adevărată s'a turbură pacea locuitorilor și s'a dată ansă, ca șiarele maghiare să prezinte populație de aici și stăriile noastre, ca stare de revoltă și conspirație?

Am așteptat acel raport și din cauza, că — după cum se scie în deosebie — dăvăstre ați dispus trimiterea miliei pe o parte a locuitorilor din comitat, ca și cum acolo ar fi o formală răscăla. Cari sunt motivele acestei dispoziții revoltagă?

Îtă, sădă măne se va ține pertracarea finală a fostului controlor comitatensu și noi nu sună încă, în cea cea cauza defraudării de mai multe mii, cum stăm cu avereia noastră și cum se administreză ea?

Este un secret public și aceea, că într-o parte a comitatului, funcționarii administrativi au căpătată plăti mari dela societăți private, de bună sămă nu pentru că să nu le facă servicii.

Cu un cuvânt, suntă atâta cea cei importanți, incătuște peste acele nu ne este certă a trece așa ușor — dreptă aceea propună, că: congregația se întrunește pe viceșpan, ca în fiu care congregație să și prezinte Raportul său.

Aceste cuvinte au facută o adenea impresiune, incătuște și viceșpanul a fostă necesitatea a recunoaște importanță „Raportului“ și decă a și promis, că pe viitor va și face „Raport anual“.

Relativ la aducerea miliei în pările Zarandene, viceșpanul dice, că dispoziția aceea să aibă din cauza, că i s-au adus la cunoștință „unele îngrijiri“ ale „unor“ din acele părți (sic!). Apoi s'a pusă jos și fișpanul a dispusă a se trece mai departe la desbaterea obiectelor puse la ordinea dilei, fără a lua în considerație propunerea facută.

Urmănd la ordinea dilei înșințarea și respectivea darea unei foi oficiose a comitatului, în care să se publice în primul loc totale ordinațiunile, proiectele de statute și alte de-ale administrației și pe care să fie indatorate totale comunitățile și o prenumă, d-lu Francisc Hossu-Longinu propune, ca cele oficiose să se publice și în limba română. — Majoritatea a primită edarea unei foi pură oficiose și numai în limba statului“.

Ce bine și ce ușor e a funda foi maghiare pe bană românescă, ca să aibă administratorii titluri și la alte plăti și venitură...

Cu acestea s'a terminată ședința primă.

(Va urma).

Opoziția maghiară și armata.

Cu ocazia unei desbaterei din ședința de Sâmbătă a dietei, contele Apponyi și-a dată silință a infățișa lucrurile astfel, că și când opoziția în contra incununării monumentului lui Hentzi, n'ar fi niciodată indreptată contra armatei. Elu dice:

Nu potă, pentru că să evită confu-

sionea de idei, să reflecteză cu unu cu-vînt la acea teoriă, prin care voiescă a face plausibilă îndoita incununare, adeocă la acea teoriă de cavalerism (Audiți! Audiți! În stânga și în stânga estremă.) Eu țin acăstă teoriă, atâtă din punctul de vedere eticu, că și din punctul de vedere alu intereselor mai înalte naționale, de greșită în aplicarea ei la acăstă afacere, la acestu plan (Viue aplaude). On. dietă! Cavalerism datorăm oră cui, cavalerism datorăm, după cum recunosc, și dușmanilor noștri onorabili, dără ore acăstă nu o datorăm și filor noștri, proprii noștri patrii? (Aplaude). Nu e ore o recerintă a cavalerismului, că noi trebuie să fim față de ei recunoscători, și ore ar fi recunoscință față de amintirea lor, să li se măsore lor și inimicilor lor pietatea cu aceeași măsură și să li-se dea în același mod recunoscință și preamărire, ca și dușmanilor lor? În cugetul egalității incununării este cuprinsă însă acăstă idee. Idea acăstă este, pe care o respingem, și nu idea împăcării amă respins-o. Să, on. dietă, nu e o insinuație mai prostă, decătă aceea, ca să prezente luptă acesei partide, ba chiar luptă întregei opozitioni în afacerea acăstă, ca pe unu atacă asupra armatei, ca pe o expresiune a unui sentiment ostil. (Așa este! în stânga și în stânga estremă.) În desbaterea acăstă întrăgă din partea niciunui vorbitor nu s'a pomenit vre-o vorbă, care să fi fostă indreptată în contra armatei actuale, care să fi ofensată ideile armatei actuale (Așa este! în stânga și în stânga estremă). Dimpotrivă, nu hesiteză de a declara, că acăstă a fostă din partea noastră cea mai mare nedreptate, căci factorii armatei n'au putut să impedece, ca să fie duș în rătacire de cără bărbății conducători ai statului ungur. (Forte adevărată! Aplaude în stânga și stânga estremă). Din partea factorilor armatei s'a arătată, după cum de astădată o recunoștem, deplină bunăvoiță, deplină buna credință și deplină prevenire; responsabilitatea pentru greșala, ce s'a făcută aici, și pentru atacurile, cari s'au indreptată în contra acestei greșeli, nu se refereau la denușii, ci numai sănu mai la acei bărbății de stată putină dibaci (ilaritate pe băncile opozitioni), cări cuprindeau o idee sublimă, au redusă acăstă idee sublimă în execuțare la propriei ei dimensiuni (Mare ilaritate, aplaude în stânga și stânga estremă.)

—x—

Tergulă de teră din Ch.-Oșorhei se va începe mâne, în 26 n. c. În casă, când s'ar dovedi, că colera a isbucoită și în vre-o localitate din Ardeal, tergulă se va opri imediat. Totă din cauza colerei, voră pută participa la acestu tergă numai neguțători din Ardeal, er nu și din Ungaria.

—x—

Oficeri în rezervă și cadetă. La raportul comisiunii pentru armată din delegații este alăturată și o listă tabellară asupra voluntarilor pe unu an, cari în cești 10 ani din urmă au fost numiți oficeri în rezervă sau cadetă. Dintre 2380 voluntari din anul trecut, au servită 1534 la infanterie, 180 la vânătoare, 158 la cavalerie, 319 la artillerie, 27 la geniu, 3 la regimentul de pioneri, 18 la regimentul pentru trenuri și telegrafuri, 28 la trupele sanitare și 113 la trupele de trenuri. În cursul acestui deceniu din urmă cu totul au fost numiți 14,222 voluntari, ca oficeri în rezervă, respective cadetă.

—x—

Regale Greciei a adresată primarului Atenei o scrisoare, prin care amintindu doliul familiei regale, și anunță dorința că nunta sa de argintă să fie sărbătorită fără manifestație sgomotosă. O asemenea celebrare, adăugă elu, îmi va aminti o durere totă una adenea. Regale răgă pe primar să dispună de creditele votate pentru o operă de caritate.

—x—

Linia ferată Făgăraș-Avrigă va fi examinată de cără o comisiune în 4 Noemvre n. c., er în circulație va fi pusă în 15 Noemvre n. c.

Una mijloc probat de lecuire. Persone, care suferă de rea mistuire, de lipsă de appetit, de greutate și frâmentări la stomach și esire neregulată, își voră redobândi sănătatea în scurtă timpă prin întrebuițarea Prafurilor Seidlitz veritabile ale lui Moll. Prețul unei cutii 1 fl. Se trimite în totă țările cu rambursă postală prin farmacistul A. Moll c. și r. furnizorul său Curții imper. Viena, Tuchlauben 9. În farmaciile din provinția să se ceară expresu preparatul lui A. Moll, provădut cu marca și îscălitura sa.

SCIRILE DILEI.

— 13 (25) Octombrie.

O plângere primimă din comuna Rodbavă, în comitatul Făgărașului. Comuna acăstă e locuită de Sașii și de Români, dintre cari Români, în număr de vre-o 40 familii, reprezentă cam a patra parte a populației. Despre biserică și școală acestora nici se scrie, că suntă într-o stare peste măsură neglijată. Cimitirul, tocmai în partea drumului, ce duce spre baile de-acolo, are o ripă, care surpă tot-odată și mormintele cu oadavrele morților. Școală este lăsată în scirea Domnului, neîngrijită, neîngrădită, ba chiar neacoperită după cuvîntă; rechisitele de lipsă în școală lipsesc, de o salarizare potrivită a învățătorului nu se îngrijesc nimenea, ba neglijență a mersu așa de departe, incătuște — după cum nici se scrie, — cu ocazia unei vizitări școliei române din partea inspectorului unguresc de școle, preotul român din Rodbavă nici nu s'a prezentat, ci inspectorul a fostă condusă de preotul luteran, căruia i-a stată în liberă voie de-a da informații asupra școlei după cum s'a îndurat. Vina pentru acăstă neglijență stare de lucruri o pără în prima linie preotul local, er în a doua linie protopopul tractual, despre care nici se spune, că nu exercită controlul de lipsă asupra preotului. Unu ajutoru de 50 fl., ce s'a dată din partea Ven. Con-

La cestiunea brutalității dela Ciacova.

Comitetul reunii din invățătorilor români gr. or. din diecesa Caransebeșului a adresată despărțimenterii și membrilor reunii următoare circulară:

Reuniunea noastră, a invățătorilor români gr. or. dela școalele confesionale din diecesa Caransebeșului, conform statutelor sale aprobate, în totușu anul iștiține adunarea sa generală ambulantă pe teritoriul diecesei Caransebeșului.

Prin conclusul de sub Nr. 18 din protocolul adunării generale ultime, ținute anul trecută în Biserica-albă, adunarea generală din acăstă an a fostă designată a se ține, er comitetul reunii a și convocat — conform §. 17 din statute, pe diua de 15/27 și 16/28 August a. c. în opidul Ciacova.

Despre ținerea adunării conform §. 42 din statute s'a incunoscințat cu datul 16/28 Iulie a. c. sub Nr. 37. respectiva autoritate politică, așa că oficiul protopretorial din Ciacova, onorata antiștișă comună de acolo, venerabilul consistoriu diecesean. De asemenea s'a incunoscințat conform § 18 inspectoratul școlar regesc fiind deodată și invitate aceste oficii publice a lăsa parte la adunare.

Nota reunii noastre mai susă citată nici nu a înapoiată din partea proto-

pretorului din Ciacova cu datul 30 Iulie a. c. sub Nr. 4284 pe lângă indigetarea de a o redacta în limba statului, în limba maghiară.

Intrevenindu-n necesitatea de a se schimba terminul adunării deja convocate, comitetul în interesul reuniunii a trebuit să și convocătă a doua óră adunarea pe 29 și 30 August (10 și 11 Septembrie) făcându-se de nou însinuările presorise și invitările la susumitele autorități politice și școlare în limba oficială a reuniunii.

Din partea oficialui protopretorial din Ciacova năs-a rescrisă érasi, că însinuarea adunării să o facemă în limba maghiară. Rescriptul acelaiașu oficiu comitetului reuniunii l'a transpusă, ca și pe celu dintâi, Ven. Consistoriu diecesan său cu rugarea de a mijloci avisarea despre ținerea adunării în modul cum va fi de trebuită, că ținerea aceleia să nu fie eventual împedecată, de unde năs-a rescrisă, că reuniunea satisfacându-dispozițiunilor din statute, nu este nici îndatorată, nici îndreptățită de a se abate dela dreptul de folosire a limbii românești garantat prin § 6 alăt art. de lege XLIV din 1868.

In diua de 29 August (10 Septembrie) a. c., diua adunării generale, avându-se în Ciacova unu număr mare de membri invățători din tóte părțile diecesei, precum și alți mulți participatori, după sânta liturgie și a chiemării duhului sănătă, toți participanții s'au întrunit în sala destinată pentru ținerea adunării și conformă programei publicate, avându-a se deschide adunarea, președintele reuniunii, domnul Stefan Velovanu, înconjurat de întregul biroul reuniunii și în prezența reprezentantului Consistoriului diecesan, a asesorului consistorial Iouan Ionașu, roșii primele cuvinte de deschidere: „Onorabilă Adunare generală”, după cari protopretele cerului Ciacova a opri și la momentul a disolvat adunarea cu usințină numerosă de gendarmi și în acușul multimei prezente cu cuvintele: „Nem teljesítették kivánságomat, tehát törvénytelenül jártak el és ezért a gyüles megtartá át nem engedem és felosztatom”. (Nu s'ă satisfacă dorinței mele, de aceea urmându-se în contra legii nu permită ținerea adunării și o disolvă.)

Acstea cuvinte de oprire și de disolvare a adunării, președintele impărtășindu-le adunării, a fostu intreruptă în vorbire de către protopretorul cu amenințare, că va interveni imediat cu brachiul.

In urmarea acestei amenințări, președintele declară, că reuniunea nu urmăresce scopuri politice, ci culturale, nu renunță la drepturile sale statutare sprijinite de lege, cedéza însă brachiului și invită numeroșii membrii a observa linștea și a dovedi, că suntu elementu de ordine, cultură și civilizație. Însinuându protestu contra acestuia actu violentă, dechiară adunarea de inchisă, ér membrii părăsescu sala în ordine exemplară.

Actul de oprire și de disolvare s'ă se verșești în modul celu mai brutal, comandându-se gendarmilor, în frunte cu unu oficer, a implé pușcile, a amenință multimea cu brachiul, dăcă nu va părăsi sala în decursu de 5 minute, ba chiar a se depărta și din piață publică.

Concertul datu în favorul fondului reuniunii, precum și prânzul comună al invățătorilor s'au putut ținé numai în prezența terorisatorie a protopretrilor și a gendarmilor armăi, cari diua năpătea au patrodat înaintea ferestrelor și la ușa salei adunării.

In contra acestui actu de violență, comitetul reuniunii în ședință sa din 30 August a. c., a decisă și a însinuată protestu prin fiscul reuniunii d-lui Coriolan Brediceanu advocațu în Logosu, cerându ascurarea dreptului de folosire a limbii românești în tóte afacerile reuniunii și tragerea la răspundere a numitului protopretoare pentru violarea legii.

Totu așa s'ă facătă arătare V. Con-

sistoriu diecesană despre oprirea și disolvarea adunării, rugându a luă sub scutul său reuniunea și a i secură dreptul de folosire a limbii sale oficiale și totodată a face pașii de lipsă la locurile competente contra procedurii arbitrale a desumitului protopretoru.

Pe când cu părere de rēu aduceamă acăsta la cunoștință onoratorilor despărțiminte și a tuturor membrilor reuniunii, conformă conclusului luată în ședință comitetului, ținută în Ciacova la 3 August a. c. sub Nr. 3 prot., deodată se dă în cunoștință și aceea, că comitetul reuniunii, considerându starea materială a invățătorilor și spesele, ce le-a avut la adunarea, ce fă oprită, a decisă a nu se mai convoca pentru anul acesta o altă adunare, ci biroul și comitetul central de păna aci dimpreună cu funcționarii despărțimintelor aleși pe anul 1891/2 să funcționeze păna la proxima adunare generală.

Dreptă aceea se îndrumă onoratele despărțiminte a și ținé adunările prescrise în statute după usul de păna aci, ér P. T. domnul membri se îndatoréză a lău parte la acelea, desvoltându activitate, bărbătescă și demnă de chemarea noastră invățătorescă în cele ce prescrie § 36 diu statute, avându în vedere în același timp și cele publicate în cerculariul nostru din 10 Noemvre de sub Nr. 121 ex 1891. Mai în special se îndatoréză membrii invățători a și plăti taxele loră curente și restante ori prin cassarii despărțimintelor, ori directe la cassa centrală a reuniunii și astfelă a și împlini datorința, din care isvoresc și dreptul pentru făcăre membru de a fi părăsu la foloselile adunărilor reuniunii, precum și la ajutorarea, ce în mai multe casuri a dovedită reuniunea față de membrii invățători neputincioși, față de văduvele și orfanii acelora.

Din ședința comitetului reuniunii invățătorilor ținute în Ciacova la 30 August 1892 st. n.

Stefan Velovanu, Ioan Marcu, pres. reuniunei. primul not. alu reun-

Convocare.

Prin ordinațunea înaltului ministeriu de interne reg. ung. de dato 14 Iulie 1892. Nr. 48,738 Comitetul reuniunii femeilor române din Brașov a fostu provocat de a înainta de nou statutele Reuniunii spre aprobată mai înaltă modificându-se anume paragrafii 1 și 8, deorece acești 2 paragrafi n'ară corăspunde imprudențelor actuale.

Pe temeiul acestei ordinațuni mai înalte s'ă convocătă o adunare generală estraordinară pe diua de 11/23 I. c.*)

Deorece însă domnele membre nu s'au întrunită în numărul recerută de statute, adeca în majoritatea absolută, Comitetul convocă pentru a doua óră o adunare generală estraordinară pe diua de Lună 19/31 Octombrie a. c., la orele 2¹/₂ p. m. în sala cea mare din edificiul școlelor române.

Findu terminul pentru schimbarea statutelor stabilită de finalul ministeriu de interne pe diua de 3/15 Noemvre a. c. și findu obiectul însuși de cea mai mare importanță pentru Reuniune, rugăm pe Onor. Dómne membre să nu lipsescă dela acăstă adunare.

Brașov, 13/25 Octombrie 1892.

Agnes Dușoiu, Lazaru Nastasi, presedintă. actuaru.

Apele.

Scoala este lumina. Precum lumina sōrelui să viață și căldură făpturilor de pe pămînt, intocmai și școala este, care

*) Convocarea a fostu publicată în nr. dela 9 Octombrie alu fōiei nōstră intre „Scirile șilei“ Acăsta o constatăm rectificându observarea, ce s'ă facătă în numărul de Dumineca trecută.

in primul grăndă contribue la punere temeliei sigure a deșteptări și desvoltării unui popor, ér prin acăsta la asigurarea vieții și individualității lui naționale. Dér precum o rađă de lumină a sōrelui contribue la viață și desvoltarea generală a vietăilor, astfel și biblioteca școlare suntă totu atâtatea rade binefacătore, suntu totu atâtatea mijloace eficace spre deșteptarea și progresul nostru culturalu și naționalu.

Avisați fiindu noi România la proprietatea noastră mijloace de înaintare pe șermul culturalu, avem săntă datoria față de cauza culturii noastre românești, de a ne crea după putință aceste mijloace și de-a nisui diu tōte puterile a ne îngrădi și întrăi în modestă poziție, care—in urma grelelor timpuri, ce străbatem—ni-a mai rămasă: în scolă.

Senatul școlasticu român din comuna Șardă, avându în vedere marele folosu ce-lă aducă bibliotecile școlare, și după-ce din propriile sale puteri materiale nu se simte destul de tare pentru înființarea unei asemenea bibliotec, apelază la liberalitatea și marinimia publicului român de pretutindeni: la autorii cărților didactice, instructive, morale și literare, precum și la redacționile foilor noastre cotidiane și periodice literare, ca să binevoiască a dărui căte-unu exemplar din productele lor literare pe séma înființării bibliotec școlare din Șardă. In deosebi însă apelăm la vrednicia și numărăsa inteligență din Șardă, ca la una, care și-a primită instrucționă elementară în acăstă școală: ca atâtă prin contribuiri de cărți, cătu și prin ajutor de banii să premergă un exemplu întru sprinjirea și realizarea acestui nobilu scopu.

Cu acăstă ocasiune senatul școlasticu din Șardă aduce multămită sa fierbinde d-lui Traianu H. Popu, ca unuia, care priu aceea, că a dăruit 13 cărți — între cărți didactice, instructive, morale și literare — a făcută realizabilitatea înființării unei bibliotec școlare române în comuna noastră. Asemenea aducem căldurose multumiri onorabilei redacționi și dăruilui nostru „Gazeta Transilvaniei“, care a binevoită să dea pe séma școliei noastre numărul de Dumineca alu valorosului nostru organu naționalu p 1/2 anu.

Sperându, că acăstă apelul alu nostru va întâmpina la publicul român unu sprinjire binevoitoru,

Suntem cu deosebită stimă:

Șardă (p. u. M. Igen), 24 Oct. 1892.

In numele senatului școlasticu: Nicolau P. Bota, Gedeonu Radeșu, secretar. președinte.

Istoricul Reuniunii femeilor române din Mediaș și juru.

Reuniunea femeilor române din Mediaș este una din cele mai vechi reuniuni ale noastre. Actuala ei presidentă, d-na Maria Romanu, în adunarea generală de astă vîră a arătată, în vorbirea sa de deschidere, istoricul acestei reuniuni, din care reproducem și noi aci căteva date:

Reuniunea s'ă înființătă în 1868, inscriindu-se 11 membre fundatōre cu taxe de 20 fl., ér alte 106 membre ordinare cu taxă anuală de 1 fl. Reuniunea a funcționată la începută ca filie a Reuniunii femeilor române din Brașov. La începută a stată sub presidiul d-nei Ana Chendi, sub a căreia conduce capitalul acestei reuniuni filiale s'ă sporită în modu imbucurătoru. In 1 Decembrie 1868, când s'ă înființătă reuniunea, capitalul ei era de 220 fl., in 1 Martie 1869 capitalul se urcă la 498 fl. 11 cr., ér in 19 Iulie 1870 ajunse la 800 fl.

Dela acăstă dată, reuniunea, la propunerea d-lui Al. Neagoi, se declară de sine stătōre și în 30 Maiu 1871, reuniunea primesc statute proprii elaborate de d-lu advocaț Ionu Popa și intărite de ministeriu instrucționă publice cu data Pesta, 15 Decembrie 1870.

Președintă a reuniunii s'ă aleșă: în adunarea gen. din 13 Octombrie 1872 d-na Elena Neagoi; în adunarea din 15 Maiu 1876 s'ă aleșă pentru a doua óră d-na Ana Chendi; în adunarea din 11 Sept. 1879 d-na Susana Câmpenanu; în Iulie 1882 d-na Alexandrina Gerasimă,

éru în adunarea din 1 Februarie 1883 s'ă aleșă actuala președintă.

Dela 1872 păna cătră 1880 reuniunea cam slabă a prosperat, căci deși avea ei se uroase dela 800 fl. la vre-o 2500 fl., acăstă sumă însă era elocată mare parte în locuri dubiose, așa că capitalul sigur alu ei nu trecea peste 1500 fl. In 1880 s'au introdus reforme binefacătore în administrarea cassei, ér dela 1 Februarie 1883, reuniunea își regulăză și mai multă activitatea sa, așa că in 9 Septembrie 1886 avea ei ajunsese la 3458 fl. 74 cr. La 1886, reuniunea își stabilii activitatea sa pe base cu totul solide și corăspunđtore tuturor formalităților, asigurându-se prosperarea ei pentru deceri înație. La 11 Iulie 1888, starea cassei era 3693 fl. 27 cr.; in 2 Iunie 1891—4514 fl. 66 cr., ér in 21 Aprilie a. c. avea reuniunei ajunsese la 4869 fl. 83 cr.

Reuniunea ținse la adunarea unui capitalu de 10,000 fl., din ale căruia interese să se ajutoreze școlărișele române din Mediaș și juru. Vedemă așa-déră, că sub conșcientiosă administrare a conduceților săi, acăstă Reuniune prosperă în modu îmbucurătoru și se poate spera, că în curândă își va ajunge scopul.

TELEGRAME

,Gazetei Transilvaniei.“

(Serviciul biurolui de cor. din Pesta)

Budapestă, 25 Octombrie. Asupra crisei ministeriale, despre care se dicea, că s'ar fi iscată deja, său că este iminentă, de căteva dile se colporteză cele mai variate faime. Aceste faime suntă cu totul neîntemeiate. Nicăabinetul întreg, nicăi vr'unu membru alu acestuia n'a dimisionat, său că are de gându să dimisioneze, deorece în nici o direcție nu este caușă de dimisionare.

Budapestă, 25 Octombrie. Eră s'au îmbolnăvită alte 20 de persoane de colera, 5 au murită.

Viena, 25 Octombrie. Eră s'a constatată în modu oficialu primul casu de colera asiatică.

Viena, 25 Octombrie. Ministrul Szögyeny plécă în luna lui Noemvre ca ambasadoru la Berlinu.

Londra, 25 Octombrie. „Daily Telegraph“ anunță, că Rusia insistă în modu urgentă pentru replatirea sumei de unu milionu de ruble, pe care Serbia a împrumutat-o din incidentul răsboiului cu Bulgaria.

Berlin, 25 Octombrie. Contabilul băncii germane, Rittdorf a defraudat 100,000 mărci. Defraudantul a fostă arestată.

Bruxela, 25 Octombrie. Cassierul principalu alu băncii de depuneră a furat 120,000 franci și apoi a fugită.

Praga, 25 Octombrie. Curtea cu jurații s'ă pronunță negativu în procesul privitoru la moștenirea contelui Waldstein. In urma acestui verdictă acușării a fostă achitată.)*

Necrologu. Ni-se scrie, că d-lu Antoniu Bălibanu, preotu în Unimată, a perdită la 12 n. c. pe micul său fiu Horia-Coriolanu. — Condolențele noastre!

*) Acestă procesu sensaționalu a durat patru săptămâni. Doi funcționarii administrativi ai decedatului conte Waldstein, cărora acesta li-a testată avea sa nobilă, au fostă acușări de rudele contelui, că ar fi storsă cu înșelăciune testamentul dela Waldstein.

Proprietarul: Dr. Aurel Mureșianu.

Redactorul responsabil: Gregorius Maloră.

PUBLICAȚIUNE.

Joi în 27 Octombrie 1892, după amiajdi de la 3—6 ore se va ține ședința publică, prescrisă de legea comunală din 1886, a comisiunii orașenești pentru conscrierea viriliștilor, unde fiacăruria și va fi permisă să se uite în lista viriliștilor pro 1893, său să facă eventuale reclamații.

Brăşovă, 20 Octombrie 1892.

**Comisiunea orășenescă
pentru conscrierea viriliștilor**
G. Schiel,
presedinte

G. Schiel,

președinte

Avisů d-lorů abonati!

Rugăm pe d-nii abonați ca la reînoirea prenumerației să binevoiască să scrie pe cuponul mandatului postal și numerii de pe fâșia sub care au primit diarul nostru până acum.

Domnii, ce se abonéză din nou, să binevoiască a scrie adresa
lămurită și să arate și posta ultimă.

Administraț. „Gaz. Trans.”

Mersulă trenurilor

pe liniile orientale ale căii ferate de stată r. u. valabilă din 1 Octombrie 1892.

Nota : Numerii încuadrați en linii grăse însemnă orele de nopte.